

Les últimes lletres

Dir sense dir

DOMÈNECH PONSATÍ, Josep.

Desdiments.

Biblioteca de la Suda, 91.

Pagès Editors.

Lleida, 2006.

«de cor endins, de cara enfora
el no-res ho diu tot»

L'editorial lleidatana Pagès Editors ens ofereix el poemari *Desdiments*, de Josep Domènech Ponsatí, al qual un jurat format per Narcís Comadira, Margalida Pons, Josep M. Sala-Valldaura, Víctor Sunyol i Josep Piera va atorgar el X Premi de Poesia Màrius Torres, el novembre de 2005. El llibre aplega 54 poemes (tres són escrits en portuguès) en els quals, amb pinzellades entre naïfs i fauvistes, l'autor concreta en el paper un seguit de reflexions sobre la seva percepció del món, la relació amb els altres i el sentit de les paraules. Són poemes gens convencionals, que sovint semblen esborranys de poemes, experimentacions del record, evocacions que creen miratges i en les quals el sentit hi és tan sols esbossat.

Domènech no fa una lírica bonica ni preocupada per aspectes formals com la mètrica o la rima, sinó una poesia punyent basada en una tria de paraules que ens remetent a l'experiència del cos i de l'ànima («petges de vida»), una poesia de la consciència i la reflexió. Els seus versos, que semblen escrits de manera arrauxada, constitueixen una espècie de monòleg interior fragmentat, d'associació inconscient d'elements capriciosos, variacions indefinides de les percepcions arraconades a la memòria.

El record hi és invocat com una necessitat de reinvençió constant de la vida de cadascú. La memòria hi és evocada com una mena de quadern en què s'anota irregularment no tan sols tot allò que s'ha viscut, sinó també tot allò que s'ha oblidat o s'ha deixat de viure i que pot ressorgir, tergiversat i efimer, en qualsevol moment: «que no s'embalin / records desimportantes / en la meua memòria / ressuscitable / portant les coses més enllà / es donaran per sobreentesos / fins a la incandescència / bon punt llegits, es desescriuen».

L'autor no fa servir mai una paraula que no estigui connotada, en el seu record, per una situació o un fet determinat. La seva estètica resulta d'una preocupació pel poder expressiu de la paraula. El poeta pren apunts sobre l'ofici de viure i els seus versos constitueixen un exercici de la mirada interior i de la capacitat dels mots per traduir-la, «perquè res queda enrere / [...] tots els motius són aparents» i «l'escriptura suspesa / entre l'esgarigot / i el pur dedins / es dona a entendre / retorna / amb tot i una llengua maria».

Els seus poemes es nodreixen d'un neguit per «escriure fent-ho seguir tot / com aquell que no diu res», neixen d'una necessitat de captar l'instant i transmeten una febre per distribuir harmoniosament qualsevol pretext en versos angulosos que revelen instantànies vigoroses i de gran valor suggestiu.

Una de les característiques del llibre que més criden l'atenció del lector és la indubtable atracció del poeta pels jocs gramaticals, que maneja de manera enginyosa. De vegades aquest recurs dona una nota brillant al sentit final dels versos (com és el cas de «Dèria»), però els malabarismes lingüístics tenen el perill de ser merament anecdòtics i convertir-se en una exhibició que s'esgota en si mateixa. L'autor sap que el joc de paraules només té sentit si és una subversió d'un mot o expressió, que el bon joc gramatical fa que una paraula determinada, posada en un lloc concret, es torni provocativa i no sigui simplement ocurrent: «un buit obert en vano, en va / l'escriptura blanca per escrit / tal com raja, rajada / de sol a la solapa / sota el pretext de / el text assota / seria un disguerro / en avançat estat de / composició».

Lídia Ayats

